

Γιώργος Τσακνιάς

Οὐμπίκιους

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Οὐμπίκικους	15
Σχετικὰ μὲ τὰ ὀφέλη τῆς καθημερινῆς κατανάλωσης πράσινου τσαγιοῦ	16
Παρὰ λίγο τραγωδία	18
Κράνη, μυοσωτίδες, ἄνθη τῶν τάφων	21
Ἐ Πράγα τοῦ Κάφκα	24
Κερί καὶ τὸστ	29
Στὴ βιβλιοθήκη	32
Ἄσώματος κεφαλὴ	34
Μικρὴ Σοβιετία	36
Ὁ καφὲς	39
Λι Χάρβεϋ Ὁσβαλντ	41
Ἐ εἰκόνα τῆς χώρας	43
Ἐ Λαϊκὴ Φωνὴ στὸ Κουλέ Καφὲ	46
Τὴν μπουκιὰ ἀπ' τὸ στόμα	48
Ἐ ἀνυπομονησία καὶ ἡ πίτσα	49
Θέλετε μία Μεγχεζόν;	52
До свидания	55
Τὸ πρωὶ καὶ τὸ βράδυ	57
Ξενοδοχεῖο Λειψία	61
Ὁ Μαῦρος	65

Ειρήνη ἢ Ἀθηναία τῆς Πλάκας	69
Gnossienne	71
Ὁ Μπόρχες στὴν Κηφισίας	77
Γυάλινος πύργος	80
Πρόβλημα	84
Περὶ χωροχρόνου	86
Δαίμονας ἢ Εὐλογημένη στιγμή	87
Στὸν ἄλλο κόσμο	89
Φάτσα (χαμένοι στὴ μετάφραση)	90
Right or wrong	92
Κοκκινোসκουφίτσα	94
Στὸ λατομεῖο	96
Saudade	99
Τί κρίμα	105
No mercy	107
Τὸν Πλανήτη ποτὲ δὲν θὰ τὸν δοῦμε	108
Ἐπαρση	112
Die Angst	114
Πιπεριά Φλωρίνης	116
Ἡ Σύνοδος τῆς Νίκαιας	117
Suburbia ἢ Περὶ τῶν ἀμερικανικῶν ὁδωνυμιῶν	122
Ὁ θάνατος στὸ χωριὸ	129
Zèn	130
Ξεμάτιασμα καὶ ψυχανάλυση	131
Ὁ φονιάς	134
Γουρούνια στὸ φτεροῦ	136

Ἄντιο γιὰ πάντα	145
Τζούλια Ρόμπερτς	147
Τὰ ὀμορφότερα μάτια τοῦ χωριοῦ	151
Προσοχή, προσευχή	153
Ὁ Μαγγελάνος στίς Σποράδες	155
Σταυροδρόμι	158
Τὸ κλειδὶ τοῦ πατρικοῦ σπιτιοῦ	162
Καὶ πάλι τὰ χέρια μου	163
Μαραθωνοδρόμου 101	166
Χριστοπαναγίες	170
Ἕνας κόσμος νεκρὸς	172
Σχετικὰ μὲ τὸν θάνατο	174
Σὰν ξωτικό	175
Βενζίνη	177
Τίποτα	183
Σημειώσεις	187
Πρῶτες δημοσιεύσεις	189

Ἡ Πράγα τοῦ Κάφκα

*Μήπως νομίζει κανείς ὅτι ἀνατράφηκα κάποιον παρήμερα;
Ἦχι, καταμεσῆς στήν πόλη ἀνατράφηκα, καταμεσῆς στήν
πόλη. Ἦχι π.χ. σέ ἓνα ἐρείπιο στά βουνά ἢ κοντά στή
λίμνη. Οἱ γονεῖς μου καί ἡ ἀκολουθία τους ἦταν ὡς τώρα
τυλιγμένοι ἀπό τὸ παράπονό μου καί γκριζοί, τώρα ὁμως πα-
ραμερίζουν εὐκόλα αὐτὸ τὸ παράπονο καί χαμογελοῦν γιατί
πῆρα τὰ χέρια μου ἀπὸ πάνω τους, τὰ ἔφερα στὸ
μέτωπό μου καί σκέφτομαι: ἔπρεπε νὰ ἦμουν ὁ μικρὸς
κάτοικος τῶν ἐρειπίων, νὰ ἀφουγκράζομαι τὶς κραυγὲς
τῶν κορακιῶν, νὰ μοῦ ρίχνουν τὸν ἴσκιο τους πετώντας
ἀπὸ πάνω μου, νὰ θροσιζομαι κάτω ἀπὸ τὸ φεγγάρι, ἀκόμα
κι ἂν στήν ἀρχὴ ἦμουν λίγο ἀδύνατος κάτω ἀπὸ τὴν πίεση
τῶν καλῶν μου ιδιοτήτων, πὸν θὰ φύτρωναν μέσα μου
μὲ τὴ δύναμη τῶν ζιζανίων, καμένος ἀπὸ τὸν ἥλιο, πὸν
θὰ μὲ ἔλουζε ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς μέσα ἀπὸ τὰ ἐρείπια,
πάνω στὸ κρεβάτι μου ἀπὸ κισσό.*

—Φράντς Κάφκα—

Τέλη δεκαετίας τοῦ '70 περπατᾶμε στήν Πράγα κι ἐγὼ
ταλαιπωρῶ τοὺς γονεῖς μου ἀρνούμενος νὰ φάω ὅτιδῆ-
ποτε ἐκτὸς ἀπὸ πατάτες — κι αὐτὲς πρέπει νὰ εἶναι τη-
γανητές, συγκεκριμένου σχήματος καί χρώματος κ.ο.κ.
Ἐκ τῶν ὑστέρων, καταλαβαίνω γιατί ἓναν χρόνο νωρίτε-
ρα εἶχαν ἀρνηθεῖ νὰ μὲ πάρουν μαζί στήν ἐκδρομὴ στῆ

Βουλγαρία· τότε όμως ακόμη δὲν τοὺς συγχωροῦσα ὅτι πῆγε μαζί τους ἡ ἀδερφή μου κι ἐμένα με ἄφησαν με τὴ γιαγιά. Κι ἔτσι βρίσκομαι νὰ διασχίζω τὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη με πούλμαν γιὰ ἀτέλειωτες μέρες. Κι ὅποιος ἀντέξει.

Ἀτέλειωτες δὲν εἶναι μόνο οἱ διαδρομές, ἀλλὰ και οἱ ἀναμονές στὰ σύνορα. Εἰδικὰ τὸ πέρασμα ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία στὴν Τσεχοσλοβακία ἀποδεικνύεται Γολγοθάς. Ὁρες μέσα στὸ πούλμαν, με ἀπαγόρευση ἐξόδου. Κάθε τόσο, διαλέγουν κάποιον, τὸν κατεβάζουν, τὸν ξεψαχνίζουν και τὸν ὑποχρεώνουν νὰ βγάλει ἀπὸ τίς μπαγκαζιέρες τὴ βαλίτσα του και νὰ τὴν ψάξουν ἐξονυχιστικά. Πάλι και πάλι. Μᾶς δείχνουν ἰδιαίτερη ἀδυναμία. Μόνον ὅταν γυρίσαμε, ὁ μπαμπάς μου μᾶς εἶπε ὅτι δὲν ἀποκλείεται νὰ ἔπαιξε κάποιον ρόλο ἐκεῖνο τὸ κείμενο ποὺ εἶχε συνοπογράψει με ἄλλους Εὐρωπαίους συγγραφεῖς ὑπὲρ Τσεχοσλοβάκων λογοτεχνῶν, ἡ τύχη τῶν ὁποίων ἀγνοοῦνταν μετὰ τὴ σοβιετικὴ εἰσβολὴ τοῦ '68. Καλὰ ἔκανε και δὲν τὸ εἶπε τότε, ποὺ περιμέναμε στὰ σύνορα: οἱ συνταξιδιωτές μας χαλαρὰ θὰ τὸν λιντσάριζαν, εἶτε ἔφταιγε τὸ κείμενο στηρίξης εἶτε ὄχι. Παρὰ τὴν ἔγνοια του γιὰ τὸ κείμενο, τὸ σχεδὸν βέβαιο φακέλωμα και τὴ συνακόλουθη παρακολούθηση (ὅλο τὸ γκρουπ τὸ παρακολουθοῦν, ἀλλὰ πιθανὸν κάποιους νὰ τοὺς παρακολουθοῦν περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους), ὁ πατέρας μου σὲ ὅλες τίς ξεναγήσεις τσιγκλάει τὴν ξεναγὸ, ἡ ὁποία βέβαια εἶναι τῆς Ἀσφάλειας (γιατὶ ἔχουμε ξεναγὸ στὸ γκρούπ, ἀλλὰ μᾶς ὑποχρέωσαν νὰ συνοδεύομαστε πάντα και ἀπὸ τὴν

ντόπια). Κάθε τόσο, τῆς πιάνει δῆθεν ἀθῶες κουβέντες γιὰ τὴν τσέχικη λογοτεχνία, τῆς ὁποίας δηλώνει –ἀθῶος πάντα– θαυμαστής, καὶ τῆ ρωτάει: «Ὁ τάδε ποῦ εἶναι; Καιρὸ ἔχει νὰ βγάλει βιβλίο. Τὸ σπίτι τοῦ δεῖνα ποῦ βρίσκεται;». Τέτοια. Ἐκείνης δὲν παίζει τὸ ματάκι της. Κοιτάει διαρκῶς μπροστὰ ἀνέκφραστη καὶ δίνει πάντα τὴν ἴδια ἀπάντηση: «Δὲν γνωρίζουμε».

Ἡ μαμά μου κάνει μαύρη ἐκδρομή. Ἄνησυχεῖ πραγματικὰ ἂν ἓνα παιδί μπορεῖ νὰ ζήσει μὲ πατάτες τηγανητές καὶ ἐλάχιστα ἄλλα πράγματα. Οἱ δὲ Τσέχοι δὲν εἶναι καὶ οἱ πιὸ συνεννοήσιμοι ἄνθρωποι. Οἱ ἀτέλειωτες διαπραγματεύσεις στὶς κουζίνες τῶν ξενοδοχείων καὶ τῶν ἐστιατορίων καὶ οἱ ἱκεσίες τῆς ἔρμης μάνας συντρίβονται σὲ ἓνα τεῖχος κεντροευρωπαϊκῆς ἀπάθειας καὶ ἄγνοιας δυτικοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν – πλὴν τῆς γερμανικῆς, ποῦ ὅμως οὐδεὶς στὴν οἰκογένειά μας τὴν ὀμιλεῖ. Τὸ πράγμα φτάνει στὸ ἀπροχώρητο ὅταν σὲ κάποιον ἐστιατόριο ἡ μαμά μου σχηματίζει μὲ τὸν δείκτη καὶ τὸν ἀντίχειρα κύκλους καὶ τοὺς φέρνει στὰ μάτια –ὅπως χρόνια ἀργότερα ἡ συνονόματη ἐγγονή της, ποῦ δὲν γνώρισε, ὅταν τραγουδάει τὴν «Κουκουβάγια»–, καὶ μετὰ τοὺς κατεβάζει σὲ ἓνα πιάτο, προσπαθώντας μὲ αὐτὴ τὴν ἀπελπισμένη παντομίμα νὰ μοῦ παραγγεῖλει αὐγὰ μάτια, μήπως καὶ τὰ καταδεχτῶ (ταυτόχρονα πίσω της ὁ πατέρας μου, ἢ ὁ θεῖος μου, δὲν θυμᾶμαι ἀκριβῶς, κακαρίζει σὰν κότα, προσποιούμενος ὅτι ὅπου νὰ ἵναι θὰ γεννήσει ἓνα φρεσκοτάτο αὐγό). Φυσικὰ οἱ Τσέχοι εἶναι σίγουροι ὅτι πέσανε σὲ τρελοὺς. Τέλος πάντων, μὲ τὰ πολ-

λά οί γονεῖς μου βρίσκουν κάτι λουκάνικα πού παραδόξως μου ἀρέσουν. Μεζές για μπύρα. Παραγγέλνουν χιλιάδες μπύρες και τῖς πίνουν, ἐνῶ ἐγὼ χλαπακιάζω τὰ λουκάνικα. Τελικά θὰ ζήσω, καταπῶς φαίνεται.

Κατάκοποι ἀπὸ τῖς ξεναγήσεις τῆς ἡμέρας ἀλλὰ καὶ χορτάτοι ἀπὸ μπύρες καὶ λουκάνικα, ἀποφασίζουμε νὰ ἀποτολήσουμε καὶ μιὰ βραδινὴ βόλτα, νὰ δοῦμε καὶ λίγο τὴν Πράγα χωρὶς τὴν πολυκοσμία τῆς ἡμέρας, στὸ σκοτάδι: «τὴν Πράγα τοῦ Κάφκα», ἀκούω τοὺς δικούς μου νὰ λένε. Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο ὅμως, λὲς καὶ μᾶς τὴν εἶχαν στημένη κάπου ἐκεῖ κοντά, δυὸ-τρεῖς νεαροὶ μὲ μαλλιά καὶ μούσια πλησιάζουν τὸν πατέρα μου καὶ τοῦ ζητᾶνε σσιγάρο στὰ ἀγγλικά. Τοὺς δίνει εὐχαρίστως.

— Ἀπὸ ποῦ εἴστε; ρωτοῦν.

— Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

— Καὶ πῶς σᾶς φαίνεται ἡ χώρα μας;

— Πολὺ ὄμορφη, λέει ὁ μπαμπὰς εὐγενικά, προτείνοντας τὸν ἀναπτήρα του.

— Ναὶ ἔ; Ἀνάβουν καὶ μισοκλείνουν τὰ μάτια. Ὡραία χώρα εἶναι, πράγματι. Ἀλλὰ μὲ ἀπαίσιο καθεστῶς.

Ἐξαφανίζονται ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ· κι ἐμεῖς ἐξίσου γρήγορα κάνουμε μεταβολὴ κι ἐπιστρέφουμε στὸ ξενοδοχεῖο. Ἐγὼ δὲν ἔχω καταλάβει τίποτα. Οἱ μεγάλοι θὰ μοῦ ἐξηγήσουν ἀργότερα. Ἀντικαθεστωτικοὶ οἱ ἄνθρωποι, ρίσκαραν γιὰ νὰ στείλουν ἔστω ἓνα μήνυμα μέσω μιᾶς τυχαίας οἰκογένειας τουριστῶν ἀπὸ τὴ Δύση· ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὁ φόβος τῆς ρουφιανιάς καὶ τῆς προβοκάτσιας δὲν φεύγει εὐκολα, ἂν ἔχεις ζήσει δυὸ-τρεῖς δεκαετίες

έλληνικοῦ μετεμφυλιακοῦ κράτους – καὶ καλὰ κάνει, ἰδίως ὅταν βρίσκεσαι σὲ μιὰ ὄμορφη χώρα μὲ ἀπαίσιο καθεστῶς. Ἡ Πράγα τοῦ Κάφκα θὰ πρέπει νὰ περιμένει.

Μικρή Σοβιετία

Διασχίζουμε τὸ Ρίτζεντς Κανάλ με τὸ καραβάκι. Περνάμε γειτονιές με μαοῦνες ποὺ χρησιμοποιοῦνται ὡς κατοικίες· μυρίζουμε φαγητὰ ποὺ μαγειρεύονται, βλέπουμε φῶτα ἀναμμένα, καμινάδες ἀπὸ ξυλόσομπες νὰ καπνίζουν καὶ μπουγάδες ἀπλωμένες στὸ κατάστρωμα. Μπαίνουμε σὲ ἓνα μεγάλο τοῦνελ καὶ ἀναρωτιέμαι τί θὰ γίνεῖ ἂν διασταυρωθοῦμε με ἄλλο πλεούμενο. Φτάνουμε ἐκεῖ ὅπου τὸ δικό μας κανάλι συναντᾷ τὸ Γκράντ Γιούνιον Κανάλ καὶ ἀποβιβαζόμαστε. Βρισκόμαστε στὸ Πάντινγκτον, σὲ μιὰ περιοχή ποὺ τὰ τελευταῖα χρόνια ὀνομάζεται μικρὴ Βενετία· παλιότερα ἦταν γνωστὴ ἀπλῶς ὡς Βενετία, ὄνομα τὸ ὁποῖο ἄλλοι ἀποδίδουν στὸν Ρόμπερτ Μπράουνινγκ καὶ ἄλλοι στὸν Βύρων. Τὸ σκέτο «Βενετία» ἴσως ἔχει μιὰ δόση βρετανικῆς εἰρωνείας. Μὲ τὴν προσθήκη τοῦ ἐπιθέτου «μικρὴ», τὸ τοπωνύμιο ἀποστασιοποιεῖται ἀπὸ τὸ πρωτότυπο καὶ ἔρχεται στὶς σωστὲς τουριστικὲς διαστάσεις του.

Μικρὴ Βενετία στὴ Μύκονο καὶ στὸ Αἰτωλικό, μικρὴ Βενετία καὶ στὸ Λονδίνο. Γιὰ νὰ μὴν ποῦμε βέβαια γιὰ τὶς ἀμέτρητες Βενετίες τοῦ Βορῶ (μεταξὺ αὐτῶν ἡ Ἁγία Πετρούπολη ἢ Λένινγκραντ) καὶ τῆς Ἀνατολῆς – γιὰ κάποιον λόγο εἶναι ἐλάχιστες οἱ Βενετίες τοῦ Νότου καὶ τῆς

Δύσης. Υπάρχει επίσης μιὰ μικρή Βενετία στις ΗΠΑ (στο Μίσιγκαν), μιὰ δεύτερη στὴν Ἰταλία (ἡ Κιότζα, μόλις δεκαπέντε χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν αὐθεντικὴ Βενετία), καθὼς καὶ μιὰ ὁλόκληρη χώρα στὴ Νότιο Ἀμερικὴ: ἡ Βενεζουέλα, τὴν ὁποία λέγεται πὼς ὀνόμασε ἔτσι ὁ Ἀμερικανὸ Βεσπούτσι, ὅταν εἶδε τὰ σπίτια στὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Μαρακαίμπο. Φαίνεται πὼς παντοῦ ὑπάρχει μιὰ μικρὴ Βενετία.

Στὴ μικρὴ Βενετία τοῦ Πάντινγκτον, καθόμαστε σὲ μιὰ μαούνα πὸ τὴν ἔχουν μετατρέψει σὲ καφέ, ἀραγμένη δίπλα στὴ γέφυρα τῆς Οὐέστμπερν Τέρρας Ρόουντ. Ἡ Α. χαζεύει ἀπὸ τὸ φινιστρίνι τὶς μαοῦνες πὸ πηγαινοέρχονται, ὕστερα παίρνει παγωτὸ καὶ βγαίνει ἔξω σὸ κατάστρωμα μαζί μὲ τὴν Ε. Ὁ τελευταῖος ἀπογευματινὸς ἥλιος φωτίζει τὸ κανάλι, τὶς δενδροστοιχίες καὶ τὴ μαούνα. Ἐνας ἄγνωστος ἠλικιωμένος Βρετανὸς πὸ μοιάζει μὲ τὸν Μάικλ Κέιν φωτογραφίζει τὴν Ε. καὶ τὴν Α. Πιάνουν κουβέντα. Ξανακατεβαίνω σὸ ἐσωτερικὸ τῆς μαούνας καὶ πάω σὸ μπάρ. Περιμένω τὴ σειρά μου καὶ κουνάω ἀσυναίσθητα τὸ κεφάλι μου στὸν ρυθμὸ τῆς free jazz πὸ ἀκούγεται ἀπὸ τὰ ἠχεῖα. Παραγγέλνω μιὰ πολωνέζικη μπύρα. Ὁ μπάρμαν μὲ ρωτᾷε στὰ πολωνικὰ ἂν εἶμαι Πολωνός. Τοῦ ἀπαντᾷω μονολεκτικὰ στὰ ἀγγλικά: *No*. Μὲ κοιτάζει μὲ δυσπιστία. Ἀφήνει τὴν μπύρα σὸ σουβὲρ καὶ ἀποσύρεται.

Πηγαινῶ σὲ ἕνα τραπεζάκι καὶ χαζεύω μὲ τὴ σειρά μου ἀπὸ τὸ φινιστρίνι. Ἀναγνωρίζω τώρα τὴ μουσικὴ: σοβιετικὴ τζάζ. Τὸ τρίο Γκανιέλιν, Τσερκάσιν, Ταράσοφ

σὲ live τὸ 1976. Θρυλικὸ συγκρότημα στὴν ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς του. Οἱ δύο πρῶτοι –πιανίστας καὶ σαξοφωνίστας ἀντίστοιχα– εἶναι Λιθουανοί, ὁ τρίτος, ὁ ντράμερ, εἶναι Ρῶσος. Τὸ κομμάτι, σχετικὰ σφιχτὸ ἀρχικά, μὲ τὴν ἔνταση νὰ ἀνεβαίνει κλιμακωτά, τώρα κορυφώνεται μὲ ἓνα ἐκρηκτικὸ σόλο τοῦ Τσερκάσιν, γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖο διαλύονται τὰ ντράμς καὶ τὰ πλήκτρα. Κοιτάζω πέρα ἀπὸ τὸ κανάλι τὶς κατάλευκες προσόψεις τῶν σπιτιῶν. Ὁ μπάρμαν ἀπὸ τὸ βάθος μοῦ ρίχνει καχύποπτες ματιές. Φαίνεται πὼς παντοῦ ὑπάρχει μιὰ μικρὴ Σοβιετία.